

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Καλωσόρισμα και συστάσεις

19

Αυτή η ενότητα εξετάζει πώς το δικό μας πολιτισμικό υπόβαθρο διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύουμε τις συμπεριφορές, τα συναισθήματα και την ψυχική δυσφορία.

Ενθαρρύνει τον προβληματισμό σχετικά με το πώς οι υποθέσεις μας ενδέχεται να επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούμε για θέματα ψυχικής υγείας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Πολιτισμικές Προοπτικές & Υποθέσεις

20

Για να κατανοήσουμε γιατί η πολιτισμική ικανότητα στον τομέα της ψυχικής υγείας είναι σημαντική για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, πρέπει πρώτα να εξετάσουμε **πώς το πολιτισμικό μας υπόβαθρο**, καθώς και το πολιτισμικό υπόβαθρο των άλλων, **διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο και πώς ενεργούμε μέσα σε αυτόν**. Ο πολιτισμός δεν είναι απλώς κάτι που «έχουν» οι άλλοι, αλλά επηρεάζει βαθιά και τις δικές μας ερμηνείες και προσδοκίες.

Σε αυτή την ενότητα, θα εξετάσουμε:

- Πώς λειτουργεί ο πολιτισμός ως ένα σύνολο «φακών» μέσω των οποίων αντιλαμβανόμαστε τη συμπεριφορά.
- Τη διαφορά μεταξύ ορατού και βαθιού πολιτισμού, χρησιμοποιώντας τη μεταφορά του παγόβουνου.
- Πώς οι δικές μας υποθέσεις επηρεάζουν τη διδασκαλία, τη μάθηση και την πρακτική.
- Γιατί οι ανεξέλεγκτες υποθέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε παρεξηγήσεις, στερεότυπα και απώλεια εμπιστοσύνης.
- Πώς η αναστοχαστική πρακτική μπορεί να μας βοηθήσει να μετακινηθούμε από εθνοκεντρικές σε **εθνοσχετικές** θέσεις.

*Η **εθνοσχετική** προοπτική θεωρεί και εκτιμά τις πολιτισμικές διαφορές ως έγκυρες και σημαντικές, αναγνωρίζοντας τον δικό μας πολιτισμό ως έναν από τους πολλούς πιθανούς τρόπους ζωής. Αντιτίθεται στον εθνοκεντρισμό, ο οποίος κρίνει τους άλλους πολιτισμούς με βάση τα δικά μας πολιτισμικά πρότυπα και τους θεωρεί κατώτερους.*

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Ο πολιτισμός ως «φακός»

21

Ο πολιτισμός μπορεί να γίνει κατανοητός ως φακός: φιλτράρει αυτό που παρατηρούμε, τον τρόπο με τον οποίο το ερμηνεύουμε και τον τρόπο με τον οποίο αντιδρούμε. Αυτό σημαίνει ότι καμία αντίληψη δεν είναι ποτέ «ουδέτερη». Η ανατροφή, οι αξίες και οι εμπειρίες μας επηρεάζουν τις έννοιες που αποδίδουμε στις συμπεριφορές.

Για παράδειγμα, η σιωπή σε μια τάξη μπορεί να θεωρηθεί ως έλλειψη συμμετοχής σε μια κουλτούρα, αλλά ως μια μορφή σεβασμού σε μια άλλη. Ομοίως, η άμεση οπτική επαφή μπορεί να σηματοδοτεί αυτοπεποίθηση σε ένα πλαίσιο, αλλά έλλειψη σεβασμού σε ένα άλλο.

Η αναγνώριση του γεγονότος ότι βλέπουμε πάντα μέσα από πολιτισμικούς φακούς μας βοηθά να αμφισβητούμε τις παραδοχές μας και να αποφεύγουμε τις παρερμηνείες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Ο δικός μας τρόπος θέασης έχει σημασία

22

Είναι εύκολο να επικεντρωθούμε μόνο στο πολιτισμικό υπόβαθρο των άλλων, αλλά οι δικές μας παραδοχές είναι εξίσου ισχυρές. Ως εκπαιδευτικοί και επαγγελματίες, έχουμε επίσης προσδοκίες και «προκαθορισμένες αντιλήψεις» που διαμορφώνονται από τον πολιτισμό μας. Αυτές επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύουμε τις συμπεριφορές και τον τρόπο με τον οποίο αντιδρούμε.

Ένα χρήσιμο πλαίσιο εδώ είναι το **Αναπτυξιακό Μοντέλο Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας** (DMIS) που αναπτύχθηκε από τον Milton Bennett.

Περιγράφει μια εξέλιξη από **τα εθνοκεντρικά στάδια** (όπου η κουλτούρα μας είναι το κεντρικό πρότυπο και οι άλλοι κρίνονται σε σχέση με αυτό) στα **εθνοσχετικά στάδια** (όπου αναγνωρίζουμε ότι πολλαπλές πολιτισμικές προοπτικές μπορούν να είναι έγκυρες)

Ουσιαστικά, το μοντέλο του Milton Bennett μας ενθαρρύνει να μετακινηθούμε από το να βλέπουμε τον πολιτισμό μας ως την «κανονικότητα» (εθνοκεντρικό) στο να αναγνωρίζουμε πολλαπλές έγκυρες προοπτικές (εθνοσχετικό).

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Επιπτώσεις στην πράξη

23

Όταν οι πολιτισμικές παραδοχές δεν ελέγχονται, μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικούς κινδύνους:

- **Στερεότυπα:** Μπορεί να εφαρμόζουμε άκαμπτες γενικεύσεις αντί να βλέπουμε τα άτομα ξεχωριστά.
- **Εσφαλμένη ερμηνεία:** Για παράδειγμα, η ερμηνεία της σιωπής ως αποστασιοποίησης αντί για πολιτισμική συγκράτηση.
- **Απώλεια εμπιστοσύνης:** Οι μαθητές ή οι πελάτες μπορεί να αισθάνονται ότι δεν γίνονται κατανοητοί ή ότι κρίνονται, μειώνοντας έτσι την προθυμία τους να συμμετάσχουν ή να μοιραστούν ειλικρινά τις σκέψεις τους.

Αυτοί οι κίνδυνοι δείχνουν γιατί **η πολιτισμική αυτογνωσία δεν είναι προαιρετική**. Είναι κεντρικής σημασίας για μια ακριβή, σεβαστή και αποτελεσματική πρακτική.

Για παράδειγμα:

Φανταστείτε έναν μαθητή που παραμένει σχεδόν σιωπηλός κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στην τάξη.

- Σε ένα πολιτισμικό πλαίσιο, αυτό θεωρείται έλλειψη ενδιαφέροντος ή κινήτρου.
- Σε ένα άλλο, αποτελεί ένδειξη σεβασμού προς την εξουσία του δασκάλου ή έναν προτιμώμενο τρόπο μάθησης μέσω της ακρόασης και της στοχαστικής σκέψης.

Η συμπεριφορά είναι η ίδια, αλλά η ερμηνεία αλλάζει ανάλογα με το πρίσμα. Η ευθύνη μας είναι να σταματήσουμε και να ρωτήσουμε: «Ποιες άλλες εξηγήσεις μπορεί να υπάρχουν;»